

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาวิถีชีวิตและการใช้การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาชุมชนของชาวบ้าน ชุมชนบ้านคำบน ตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เพื่อศึกษาวิถีชีวิตและการใช้การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาชุมชนของคนในชุมชนบ้านคำบน โดยใช้การเก็บข้อมูลเชิงลึกจากการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมเฉพาะชุมชนหมู่บ้านคำบน หมู่ที่ 6 ตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา มีวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้น ตอนต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากร คือ ชาวบ้านในชุมชนบ้านคำบน หมู่ที่ 6 ตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา จำนวน 521 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 38 คน ได้แก่ ชาวบ้านในชุมชนบ้านคำบน ซึ่งเป็นผู้เต็มใจที่จะให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ และเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ที่มีอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป โดยกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ผู้นำชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้ากลุ่มแม่บ้าน และหัวหน้า อสม.) จำนวน 7 คน
2. ชาวบ้านและประชาชนทั่วไป จำนวน 30 คน
3. ผู้สูงอายุและปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 1 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ

1. วิถีชีวิตของชาวบ้านชุมชนบ้านคำบน
 - 1.1 วิถีชีวิตด้านสังคม
 - 1.2 วิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจ
 - 1.3 วิถีชีวิตด้านภูมิปัญญา
2. การใช้การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านชุมชนบ้านคำบน
 - 2.1 การศึกษาตลอดชีวิตของชาวบ้าน (การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย)
 - 2.2 การพัฒนาชุมชนด้านวัฒนธรรมและสภาพความเป็นอยู่ (การดำรงรักษา วัฒนธรรม ประเพณี และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน)
 - 2.3 การพัฒนาชุมชนด้านการพัฒนาอาชีพ (มีความรู้ในการประกอบอาชีพ)
 - 2.4 การพัฒนาชุมชนด้านอื่น ๆ (การบริหารจัดการพัฒนาชุมชน การสร้างชุมชนเข้มแข็ง)
 - 2.5 การนำการศึกษาตลอดชีวิตไปใช้ในการพัฒนาชุมชน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีโครงร่างรอบคำถามในการสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านชุมชนบ้านคำบน

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการนำการศึกษาตลอดชีวิตไปใช้ในการพัฒนาชุมชนของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนิยามศัพท์ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดสำหรับสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
2. ปรีกษาอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ
3. นำเสนอแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ ให้อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสัมภาษณ์อีกครั้งก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นลักษณะของกรณีศึกษาโดยผู้วิจัยจะศึกษาถึงวิถีชีวิตและการใช้การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาชุมชนของชาวบ้าน ชุมชนบ้านคำบน ตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ซึ่งผู้วิจัยได้เข้าไปในพื้นที่เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก และสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ในช่วงระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2553 ถึงวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2553 ดังนี้

1. สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 38 คน ประกอบไปด้วย ผู้นำชุมชน จำนวน 7 คน ชาวบ้านและประชาชนทั่วไป จำนวน 30 คน ผู้สูงอายุและปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 1 คน ใช้แบบสัมภาษณ์ และเป็นการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล และเก็บบันทึกข้อมูลด้วยเครื่องบันทึกเสียง (MP3)
2. การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและทำการสังเกตการณ์ โดยใช้แบบบันทึกการสังเกตการณ์ รวมทั้งมีการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนร่วมด้วย
3. ถอดเสียงจากเครื่องบันทึกเสียง (MP3) เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อนำไปจัดทำเป็นข้อมูลผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้หลักการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เป็นจริงที่ได้มาจากการเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม รวมถึงข้อมูลจากรวบรวมเอกสารต่าง ๆ เพื่อทำการสรุป และเรียบเรียงข้อมูล

1. ทำการตรวจสอบความเชื่อมั่นของข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการถอดเสียงจากเครื่องบันทึกเสียง (MP3) เป็นลายลักษณ์อักษร และนำกลับไปให้ผู้ให้สัมภาษณ์ยืนยันความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

2. สรุปความจากข้อมูลที่ได้จากการถอดเสียงจากเครื่องบันทึกเสียง (MP3) ตามประเด็น และบรรยายตามสภาพความเป็นจริงของชุมชน ดังนี้

2.1 วิถีชีวิตของชาวบ้านชุมชนบ้านคำบน

2.1.1 วิถีชีวิตด้านสังคม

2.1.2 วิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจ

2.1.3 วิถีชีวิตด้านภูมิปัญญา

2.2 การใช้การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านชุมชนบ้านคำบน

2.2.1 การศึกษาตลอดชีวิตของชาวบ้าน (การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย)

2.2.2 การพัฒนาชุมชนด้านวัฒนธรรมและสภาพความเป็นอยู่ (การดำรงรักษาวัฒนธรรม ประเพณีและความเป็นอยู่ของคนในชุมชน)

2.2.3 การพัฒนาชุมชนด้านการพัฒนาอาชีพ (มีความรู้ในการประกอบอาชีพ)

2.2.4 การพัฒนาชุมชนด้านอื่น ๆ (การรวมกลุ่ม และการมีส่วนร่วม)

2.2.5 การนำการศึกษาตลอดชีวิตไปใช้ในการพัฒนาชุมชน